

XLIV. A KÖLTSÉGVETÉS ADÓSSÁGÁNAK TÖRLESZTÉSE ÉS FEJLESZTÉSI CÉLÚ HITELFELVÉTELEI FEJEZET 2001. ÉVI KÖLTSÉGVETÉSÉNEK VÉGREHAJTÁSA

A fejezet a központi költségvetés éven túli lejáratú adósságának törlesztéseit és projekt finanszírozó devizahitel felvételeit tartalmazza.

KIADÁSOK

A finanszírozási kiadások az állam devizában és forintban fennálló, hosszú futamidejű adósságának törlesztéseit foglalják magukban 950,4 milliárd forint összegben. Az előirányzott törlesztésekhez képest 40,8 milliárd forintos túllépést a devizában fennálló adósság kifizetései 19,7 milliárd forintos növekménye és a forintban fennálló adósság törlesztésének 21,1 milliárd forintos többlete okozta.

1. CÍM: DEVIZÁBAN FENNÁLLÓ ADÓSSÁG TÖRLESZTÉSE

A devizában fennálló adósság törlesztése 259,4 milliárd forintot tett ki 2001-ben, ami 8,2%-kal haladta meg a tervezett összeget. Bár 2001-ben a forint árfolyama folyamatosan erősödött a rendkívüli előtörlesztések mértékét ez sem tudta ellensúlyozni, így összességében emelkedett a devizában fennálló adósság törlesztésére fordított összeg. Rendkívüli törlesztésként az eredeti terveket 2,8 milliárd forinttal meghaladóan előtörlesztésre került az EBRD-től az M0-ás autópálya építésének finanszírozására felvett devizahitel. Az eredetileg 2007-ig fennálló hitel előtörlesztésére a viszonylag magas kamatozás és a kedvező előtörlesztési feltételek miatt került sor. Az MNB-vel szemben fennálló, 1997-ben átváltott devizahitelből 38,3 milliárd forintnyi törlesztés ugyancsak rendkívüli tételt jelentett, amelynek révén csökkent a 2002. év eleji nagy összegű devizalejárat, és ezzel együtt a magas 2002. első negyedévi finanszírozási szükséglet. Az árfolyam-alakulás nem tudta ellensúlyozni a rendkívüli kifizetések többletköltségét, az 1997-ben átváltott devizaadósság 212,7 milliárd forint összegű törlesztése 10,5%-kal (20,2 milliárd forint) meghaladta az előirányzatot.

A korábban nemzetközi pénzügyi szervezetektől és külföldi pénzintézetektől felvett, valamint a MÁV-tól átvállalt devizahitelekből 26,1 milliárd forintot fizetett vissza a központi költségvetés 2001-ben. Egyrészt a már fent említett EBRD hitelt, amely a rendkívüli és szerződés szerinti tételekkel együtt 3 milliárd forint kifizetést jelentett, másrészt szerződés szerinti átutalás címén további 23,1 milliárd forintot az alábbi jogcímenek:

- 1,1 milliárd forintot a Világbank felé 5 különböző programmal kapcsolatban,
- az EIB-nek 3,1 milliárd forintot az Utak I., az Utak II., valamint az LRI számára felvett hitelekből
- a KfW-nek 2,3 milliárd forintot a hegyeshalmi vasútfejlesztéssel kapcsolatos hitelből
- a Bős-Nagymaros vízlépcsőhöz kapcsolódó hitel esetében 8,9 milliárd forintot
- az átvállalt MÁV-hitelek után 7,7 milliárd forintot.

A költségvetési devizabetét célú hitel törlesztése az előirányzatnak megfelelően alakult (az 1,8 milliárd forint a világbanki hitelek törlesztése előirányzati soron szerepelt). A bős-nagymarosi beruházáshoz kapcsolódó devizahitel 2001. december közepén, a hitelnyújtó osztrák fél értesítése szerint visszafizetésre került.

A devizakötvények törlesztése 18,8 milliárd forintot tett ki, ezt legnagyobbbrészt a belföld felé fennálló, 150 millió DEM összegű 2001/B kötvény szerződés szerinti törlesztése eredményezte. Az előirányzatnál 2,3 milliárd forinttal alacsonyabb összegű törlesztés az árfolyam-alakulás eredménye. Az angol-amerikai kötvény törlesztése 68,4%-ban teljesült. A kötvények törlesztése a hitelnyújtó által küldött tájékoztató adatok alapján történik, 2001-ben pedig a tervezettnél 19 millió forinttal kevesebb kifizetést határozott meg a hitelnyújtó.

2. CÍM: FORINTBAN FENNÁLLÓ ADÓSSÁG TÖRLESZTÉSE

A forintban fennálló adósság törlesztése 690,9 milliárd forintot tett ki, amely 3,2 %-kal haladta meg az előirányzatot. Ezen belül viszonylag jelentős többlet-kiadás a nem piaci értékesítésű államkötvények estében volt, amely két okra vezethető vissza. Egyrészt a tervezés során nem lehetett előre számolni az ún. gázközmű kötvények visszavásárlásával (15,7 milliárd forint), másrészt a Postabank konszolidációját szolgáló, hiányt finanszírozó államkötvények törlesztése (12,8 milliárd forint) ugyan a piaci értékesítésű államkötvények között lett megtervezve, a teljesítés elszámolása viszont a nem piaci értékesítésű kötvényekhez kapcsolódó kiadások között történt meg.

Az MNB felé fennálló forinthitelek közül egyedül a továbbköleszött világbanki hitelek terén volt elmaradás, melynek oka, hogy ezt a hitelt már 2000 végén előtörlesztette a költségvetés. E jogcímen 2001. január 1-jén a Magyar Államnak tartozása már nem volt. Az MNB-nek összesen 72,1 milliárd forint összegű hitelt törlesztett a költségvetés.

Az egyéb belföldi hiteltörlesztések a tervezettnél megfelelően alakultak. Mind az Útalaptól 1999. január 1-jei hatállyal átvállalt hitelek 3,4 milliárd forint, mind a Hajdúsági Agráripari Egyesülettől átvállalt refinanszírozási hitel 14,4 millió forint összegű törlesztését a szerződések szerint törlesztette a költségvetés.

Államkötvények törlesztésére 2001-ben összesen 615,4 milliárd forintot fordított az állam. Ezen belül a hiányt finanszírozó államkötvények 566,1 milliárd forint összegű törlesztési kiadása volt a meghatározó, amely 1,5 %-kal (8,6 milliárd forinttal) elmaradt a tervezettől a fentebb említett, a tervezés és a teljesítés elszámolása közti módszertani eltérés miatt. A Postabank Rt-nek juttatott kötvényeket leszámítva a hiányt finanszírozó kötvények törlesztése kis mértékben meghaladta az előirányzatot, mivel a tervezettnél nagyobb összegű kötvényt vásárolt vissza (rendkívüli törlesztésként) az ÁKK az MNB-től, a hálózati forgalomban és a visszavásárlási aukciókon is. A kincstári takarékkötvények törlesztése (10,2 milliárd forint) az előirányzatot 11,6 %-kal meghaladta, ennek oka a kevésbé kiszámítható hálózati visszaváltások alakulása. A nem piaci értékesítésű kötvényeknél a már említett eredeti előirányzattal nem rendelkező gázközmű és a Postabank Rt-nek juttatott kötvények törlesztése okozta az előirányzat összességében 381%-os megvalósulását. A

gázközmű-vagyonnal kapcsolatos önkormányzati igények rendezése kapcsán, a Kormány döntése alapján, az ÁPV Rt-nek előleget kellett fizetnie az önkormányzatoknak. Ennek érdekében szeptemberben az állam 15,7 milliárd forint értékben vásárolt vissza államkötvényeket a társaságtól. Tekintve, hogy a vonatkozó törvény elfogadása elhúzódott, illetve módosult a készpénzben teljesítendő részarány is, a tervezési időszakban nem volt előre jelezhető ez a törlesztés.

A rubelkövetelések megvásárlását fedező államkötvények esetében 1,8 milliárd forint értékben rendkívüli törlesztés történt az ugyanilyen összegű, MNB-nél keletkezett pénzbevonási nyereség terhére. (A pénzbevonási nyereséget ugyanis a jegybanktörvény alapján adósságtörlesztésre kell fordítani.) A törlesztéshez a pénzbevonási nyereséggént keletkezett összeget – az államkötvények névértékének megfelelően – 10.000 forintra kellett kerekíteni.

BEVÉTELEK

A fejezet finanszírozási bevételei az állam közvetlen külföldi hitelfelvételeiből történt éves lehívásokat tartalmazzák. E programfinanszírozó hitelek 11,7 milliárd forint összegű lehívásai 95,0 milliárd forinttal maradtak el az előirányzattól.

1. CÍM: KÖLTSÉGVETÉS KÜLFÖLDI HITELFELVÉTELEI

A Világbanki hitelfelvételek előirányzatában szereplő programok közül két hitelkeretet 2001 áprilisában töröltek — hazai, forrásból folytatódik a fejlesztés —, így a hitelfelvétel ténylegesen 30,5%-ban, 1,3 milliárd forint értékben valósult meg.

Az EBB hitelek 87,7 milliárd forintos előirányzatának jelentős részét egy 300 millió eurós általános célú hitel tette ki. Ezt a szerződést az állam 2001. májusában megkötötte, azonban a 2001. év során a hitelkeret terhére lehívás nem valósult meg. Így az Európai Beruházási Banktól lehívott hitelek összege 4,2 milliárd forint volt, amely a MÁV Rt. vasúti pályáinak fejlesztését szolgálta.

Az EBRD által a BILK logisztikai központ finanszírozására tervezett 10 millió euró értékű hitelszerződést 2001-ben nem kötötték meg, a szerződés megkötése és a hitel felvétele a következő években várható.

A Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) bank által nyújtott hitelkeret célja a magyar-szlovén vasút építésének finanszírozása. 2001. évben a hitelkeret terhére lehívás nem valósult meg.

Az Európa Tanács Szociális Alap előirányzott hitelkeretéből ténylegesen 6,2 milliárd forintot (71,5%) hívtak le. A hitelt a Tisza felső és középső szakaszain felmerült árvízkárok enyhítésére, illetőleg az árvízvédelem finanszírozására fordították.

Dr. László Csaba